

Verlag workshop 16/03/2024 4de Pijlerdag
**“INTERNATIONALE UITWISSELING,
werken aan wereldburgerschap.”**

Aanwezige organisaties: Leraars zonder Grenzen, Gemeente Brasschaat, Teriya, Guatewijs Herent, Togo Debout, Ekimanyelo, Equator, Support Ghana, Emo Foundation (, Brons vzw?)... Er waren verschillende afwezigen (ziekte, werk....).

De initiatiefnemers:

Equator, Internationaal leerplatform waarmee kinderen samen groeien naar actief wereldburgerschap – wereldwijd bruggen bouwen

- 2018-19 ontstaan: samenwerking Redhorse & Zuidwerking van Wereld-Delen + partners
- 2020 oprichting vzw
- Stereotiepe denkbeelden op school doorbreken
- Frame, Voice, Report! (Europese subsidies)
- 2024: +25 landen, +250 filmpjes
- Ondersteunen van bestaande projecten
- Opstarten van nieuwe scholenbanden
- Vrijwilligers & ambassadeurs
- Hogescholen, organisaties (ngo's, 4de pijlers) als “gebruikers”
- VRT: Vranckx, Karrewiet...
- Impact, sensibiliseren = kennis als hefboom
- Focus op wereldburgerschapeducatie

Leraars zonder grenzen

- Sinds 1997 (Reizende leerkrachten)
- Onderwijs als hefboom voor ontwikkeling
- Reizende leerkrachten
- Focus op het Zuiden
- Fiscale attesten, infrastructuur, didactisch materiaal en betalen van leerkrachten
- Noordwerking
- Verantwoordelijke in het Zuiden
- 50 projecten in 28 landen
- Solidariteit bevorderen, gelijkwaardigheid
- Pluralisme, respect voor culturele eigenheid
- Ondersteunen van projecten via uitwisseling
- Pedagogische hulpmiddelen

Gezamenlijke missie LZG - Eq

Duurzame en gelijkwaardige partnerschappen nastreven over de grenzen heen, waarbij educatieve doelstellingen centraal staan.

Vraagstelling & delen van eigen ervaringen:

- Wie heeft er een vorm van uitwisseling tussen Noord en Zuid?
- Waarom? Hoe loopt dat? Welke partners? Welke vorm? Doel? Visie?
- Wie denkt er na over zo'n uitwisseling?
- Wie is op zoek naar ondersteuning? Op welke manier?

Reacties

De hieronder vermelde reacties komen van diverse personen en organisaties. Omdat men soms heel sterk op elkaar inspeelde kunnen de opmerkingen niet zomaar aan aparte organisaties of tussenkomsten toegeschreven worden. Vandaar dat je in dit verslag het relaas leest van verschillende vormen van uitwisseling, af en toe aan een organisatie verbonden.

Onderaan vind je ook een woordenwolk op basis van de meest gehoorde woorden. Achteraf gezien biedt die wolk een duidelijk relaas van de sfeer van het gesprek.

- Wij gaan zover in de uitwisseling dat we samen **conferenties** organiseren. Zo leren we methodieken aan én van elkaar – onverwacht positief.
- Wij bouwen aan een **materialenbank**, die via beide zijden wordt opgebouwd.
- Als je iets wil op poten zetten moet dat gebeuren **via de lokale actoren**, die geleidelijk zelf hun **beleid uitbouwen**.
- Wij wisselen wel wat **beelden** uit die wij (bijvoorbeeld) tonen op de GROS.
- Uitwisseling van info **voor onze sponsoren, peters-meters**.
- Eigenlijk hebben we **nog niet echt nagedacht** over onze uitwisseling. We gaan wel op bezoek. Is dat altijd nodig? Voor sommige mensen is het bezoek een antwoord op een emotionele nood. In sommige projecten ziet men bij “blank” bezoek “geld” lopen. En dat geld wordt dan niet altijd gebruikt waar men het voor bedoeld heeft. Dan loopt er iets mis in de contacten, in de uitwisseling.
- In de openingswoorden deze voormiddag konden sommige collega’s duidelijk horen dat een contact gebaseerd moet worden op een **wederzijdse uitwisseling** waarbij de verantwoordelijkheid van de Zuidpartner vooraan staat, want zij zullen hun project (moeten kunnen) uitbouwen. Planning samen bespreken hoort men niet altijd graag want dat is de **leiding in het project** (voor een deel) **afgeven**.
- **Het systeem van Equator** lijkt kansen te bieden tot **opvolging** voor ons als organisatie. Daar begint het mee: uitwisseling en opvolging.
- Via Equator kunnen scholen wereldwijd sporadisch gratis zelf met eigen filmmateriaal een filmpje laten maken dat op het platform verschijnt: scholen die systematisch hiermee aan de slag gaan zorgen (door bv. thematische films te bekijken bij de leerlingen) voor **verandering van stereotypes naar inzicht** bij het zien van inzet van gelijkwaardige leeftijdsgenoten.
- Equator ondersteunt ook **projecten** of werkt mee in projecten met NGO’s. Professionele en vrijwilligersprestaties vragen enige vergoeding. Scholen kunnen met een partnerschool met de hulp van Equator een **leertraject opzetten (Twinscholen)** met activiteiten die via beeld en andere methodes (bv. teksten, tekeningen, liederen, inclusief soms bezoek) uitgewisseld worden. Inhoudelijk, vormelijk en financieel wordt alles vooraf vastgelegd, waarna de samenwerking voor afgesproken duur start. Een alternatief voor de vroegere scholenbandenwerking via VVOB. Een **lerende uitwisseling voor zowel leerlingen als leerkrachten**.
- Ook een **lokale GROS**, gemeentelijke ambtenaar, kan een groepsproject uitwerken i.s.m. Equator (komt ter plaatse): werkwijze vastleggen, thema en acties vooraf bepalen, betrokkenheid van scholen en organisaties, offerte naargelang de vragen, Zuidscholen worden gezocht voor scholen die geen connecties hebben, eigen bubbel op het platform enz. Thema’s kunnen (bij wijze van voorbeeld) passen in een gemeentelijk groenbeleid (klimaat), cultureel thema op school, accenten van een stedenband (bv. bepaald industrieel aandachtspunt, scholenbouw e.a.). Beelden van de uitwisseling tussen scholen kunnen we gebruiken op een groot evenement waarmee we ouders en iedereen kunnen bereiken.
- Equator werkt mee aan de educatieve plannen en voorafgaandelijk overleg om **doelen en keuzes samen vast te leggen bij internationale projecten** (NGO’s, conferenties tussen universiteiten en hogescholen, rond bv.: armoede). Alle films worden verwerkt volgens een

standaardmodel (zie “**format**”¹) door Equator tot bondige educatieve films (+/- 2 minuten) die te begrijpen zijn door kinderen/ jongeren en die ook via zwak internet te bekijken zijn. Ook voor uitwisseling en stages door **HS-studenten**, die ook zelf hun stagewerk met kinderen kunnen filmen (als stageopdracht).

- Via medewerkers en journalisten (The Redhorse Collective) gaat Equator soms ook zelf ter plaatse voor **professionele prestaties** rond activiteiten van scholen, natuurorganisaties, genderthematieken enz. De uitwisseling kan op eenvoudige manier door leerkrachten via de filmpjes op het platform worden gerealiseerd. Daarnaast zijn ook **docu's** mogelijk, maar die worden niet via het gewone platform getoond.
- Er wordt gevraagd naar **educatieve programma's** bij Equator: daar wordt aan gewerkt; mogelijk ook dankzij samenwerking met Leraars zonder grenzen en HS-studenten. Maar elke leerkracht kan op eenvoudige manier al thema's doorlopen via filmpjes.
- Via **Algemene vergadering** en **WhatsApp** wisselen leden van **Leraars zonder Grenzen** uit hoe zij tewerk gaan en welke stappen zij (elk van hen) zetten. Leerrijk.
- Anderen organiseren **een gezamenlijke ontmoetingsdag** met alle betrokkenen, medewerkers (van sponsors, beleidsmensen, Noord- en Zuidwerkers, stagiairs HO).
- Bij de **opbouw van samenwerking** zullen we aanvankelijk in het projectland starten met zaken die zijzelf nodig achten (bv. geen onderwijs, maar studiebegeleiding waarbij ouders betrokken worden, of het versterken van de alleenstaande leerkracht met een HS-student). Zo kan men mensen hoop geven; bemoedigen bij bezoeken ter plaatse: de mensen **groeien hierdoor aan zelfvertrouwen en eigenwaarde en onze ondersteuning volgt steeds meer wat ze zelf nodig vinden.**
- De **uitvoering kunnen wij overlaten aan de mensen ter plaatse**: zij vormen een eigen ngo, waarmee wij uiteindelijk samenwerken.
- Ondersteuning via “**leefwijzegesprekken**” = **kennis maken, uitwisselen**. Leidt tot het geven van hoop en opleiding van leerkrachten ginds.
- Een lokale groep medewerkers **laten uitgroeien tot een stevige partner** die dan overlegt met onze werkgroep hier.
- Wij maken **veel beelden en verfilmen** wat we doen als groep. Als we dat kunnen laten doen door leerlingen zelf...? Lijkt ons echt wel een goed concept, rechtstreeks en spontaan. Gaat ook sneller allicht. Dat kunnen de scholen zelf. En dan laten bundelen en online plaatsen zodat iedereen er educatief mee aan de slag kan gaan.
- **Uitwisseling via bezoek**: niet alleen wij gaan op bezoek ginds, maar wij kunnen **ook hen uitnodigen** om op bezoek te komen. Via die weg ook leerkrachten de kans geven om zich hier te vormen en dan thuis hun kennis toe te passen.
- **Getuigenis van Josiane Frans (Togo Debout)** over **ervaringsreizen met leerlingen** is enorm nuttig als uitwisselingsmedium, maar zéér belangrijk is een goede voorbereiding opdat men vooroordelen kan loslaten voor men vertrekt. Een gevoel “wij gaan helpen, want wij kunnen dat beter” moet weg: andere attitude aannemen! De studenten moeten heel goed weten hoe de werking ginds in elkaar zit en wat men er wil bereiken, en dan kunnen ze zich inleven in wat de eigen rol zal zijn. De uitwisseling tussen jongeren kan ook heel belangrijk zijn opdat de lokale jongeren kunnen groeien in eigenwaarde. **Kunnen uitwisselen schept een goede band.**

---

¹ FORMAT:

1. **Opening** met voorstelling van kinderen en school, en met het kort benoemen van het thema
2. **Uitleg en illustratie** door leerlingen van het thema en de activiteiten en omstandigheden in beeld verfilmen zodat de kijkers precies daardoor goed begrijpen wat men precies bedoelt. Door de leerlingen hun eigen verhaal/mening te laten vertolken wordt hun inzet duidelijk: dat heeft een sterk effect op de kijker.
3. **Slotbeelden**: afronding van het voorgaande, vragen of wensen aan de kijkende leerlingen wereldwijd (of aan de partnerschool).

- Ook nazorg bij ervaringsreizen: studenten dienen zich gesteund te voelen opdat ze kunnen uitdrukken wat ze hebben ervaren. Zij worden immers **geroerd door boodschappen** die zij er krijgen en waardoor ze zich inzetten. Studenten komen meer volwassen terug.
- Voor leerlingen vertrekken wordt **samen overlegd – vooraf!** De noden die ginds bestaan worden geformuleerd. Dans en muziek spelen ook een rol in de samenwerking / beleving (zeker onder jongeren). In de voorbereiding wordt een **gedragscode** doorgenomen rond kledij, wat men communiceert met anderen (buitenwereld) en met welke bril men naar het project kan kijken. Dat er geen tegenbezoeken mogelijk zijn is een frustratie voor de leerlingen van ginds.
- **Getuigenis van Luc Somers (Support Ghana):** aanvankelijk startten we met een aantal “oprichtingen”, later veel sport, vaak met een “feel good-mind”: “wij gingen er wat goed doen”. Later kregen we een vaste partner in Ghana en namen we studentenuitwisselingen KdG over. Belangrijk is de mondiale vorming om tot wereldburgerschap te komen, die de studenten krijgen. Vroeger gingen sommige studenten totaal onvoorbereid naar de projecten. **Nu systematisch studenten** (tijdens stageperiodes) **én** (in tussentijd) **vrijwilligers voorbereiden en begeleiden** om ginds te gaan meewerken. Zij worden individueel voorbereid en zij kunnen **naargelang hun eigen capaciteiten** ingezet worden. Het uitwisselingsprogramma voorziet ook dat men knelpunten kan doorvertellen. Nadien eveneens een goede evaluatie / nazorg: men mag kritisch zijn. Via een Meet and Greet wordt inzet van deelnemers aangewakkerd: is meerwaarde door de ervaring en betrokkenheid. Deelnemers (studenten / vrijwilligers in het Zuiden) groeien ook aan de ervaringen. Wederkerigheid: hier laten we jongeren van ginds een opleiding volgen en we laten kijken en voelen hoe het hier is.

Welke meerwaarde biedt uitwisseling?

- Vooral persoonlijke ontmoetingen zorgen voor allerlei mogelijkheden: **concrete ervaringsmogelijkheden** zorgen het meest voor kennis, begrip en verandering zowel voor Noord als voor Zuid.
- **Als leerlingen/studenten zelf hun verhaal kunnen doen met beelden**, hun eigen activiteiten mogen uitleggen en hun eigen mening vertellen **dan wekt dit interesse**. De verhalen bieden kennis over de werkelijkheid waarbij men door deze werkwijze ook kan ervaren en zien wat leeftijdsgenoten denken. Ook hun leerkrachten staan vaak versteld van wat zij meebelevens = kracht van uitwisselen via beeld. Voor stagiairs die de beelden zelf hebben opgenomen in hun stagetijd blijven de filmpjes een handige tool om na hun terugkeer te vertellen. Dat verhaal kunnen en mogen doen – ook kritiek en moeilijkheden bespreken – werkt sterk verdiepend, motiverend en zelf aanvaardend.
- **Meerwaarde van uitwisselen van Equatorfilms:**
  - Filmpjes laten blijvend de verhalen klinken. Filmpjes blijven beschikbaar op het platform.
  - Versterken andere vormen van uitwisseling (in 5 talen).
  - Zeer toegankelijk en geven een ruimer bereik wederzijds en lokaal. Het verruimt het publiek.
  - De neiging in de klas om bij gebrek aan kennis stereotypes te versterken door “herhaling van algemene en verouderde info” vindt in de films een tegenpool die stereotypes spontaan doet veranderen. Men ziet de concrete actie en leerlingen benoemen hun situatie. Dekolonisering.
  - Info komt thematisch aan bod en volgens de eigen visie van partners en leerlingen. Men is dus niet gefocust op het negatieve (“de armoede”, de “noden/ tekorten/

Enkele besluiten

- Er zijn veel mogelijkheden om tot uitwisseling te komen.
- Veel organisaties hebben nog heel wat werk voor de boeg op dit gebied. Feel good-modus is nog heel sterk ingeburgerd. Niet de schenkers maar de projectwerkers staan centraal.
- Uitwisseling veronderstelt altijd samenwerken onder gelijkwaardige partners en ook dat men de uitwisselingswijze mee bepalen kan.
- Kennis van elkaar en persoonlijke beelden, persoonlijke ontmoetingen (bezoeken) leiden tot ervaringen die het proces van vooroordelen en stereotypes sneller naar begrip en waardering laten evolueren.
- Elke uitwisseling veronderstelt een degelijke voorbereiding, gezamenlijke afspraken en een degelijke evaluatie waarmee mensen kunnen leren zich open te stellen en onbevooroordeeld te handelen.
- Faciliteren van een kader waarbinnen die gelijkwaardige relatie gewaarborgd wordt, is noodzakelijk. Ondanks goede bedoelingen, moeten we erover nadenken hoe dit beter kan. De keuzes binnen de getuigenissen van Togo Debout, Support Ghana en Equator komen hieraan tegemoet. Verfilming biedt een extra bijdrage, een versterkend accent.
- Samenwerken met hogescholen werkt meestal erg vruchtbaar.
- Altijd letten op een wederzijds karakter bij het samenwerken en uitwisselen.
- In elke 4de Pijler moet ruimte en tijd gemaakt worden om te reflecteren over de eigen vormen van uitwisseling.

Verslag: C.Nollet i.s.m. team LzG-Eq